

A TDK kihívásai a Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Karán: Miként lehetne motiválni a hallgatókat a részvételre?

*The TDK's challenges at the Faculty of International
Management and Business of the Budapest Business
University: How can students be motivated to participate?*

**Mucha László¹ – Hukné Kiss Szilvia² – Vámosi Tamás³
– Zarándné Vámosi Kornélia⁴**

Abstract: In order to increase the number of students participating in the Student Research Conferences (SRC, in Hungarian TDK), the aim of this research is to reveal the reasons for student absenteeism and the aspects that would motivate or demotivate them to participate. Both qualitative and quantitative methods were used in our research. Ten students with a minimum grade point average of 4.5 were interviewed and a questionnaire survey was conducted with 171 students to quantify qualitative information. Our results showed that the students interviewed explained their absence mainly by lack of time and insufficient knowledge, and unfortunately also by lack of interest. The students would be primarily motivated to write the SRC thesis by those aspects that would give them a tangible and, if possible, immediate advantage. Among the demotivating factors, the lack of time, workplace in addition to their university studies and the lack of information they consider necessary should be highlighted. The progress in the University as well in their professional aspects

¹ DR. MUCHA László, egyetemi adjunktus, (senior lecturer)

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet
Hungarian University of Agriculture and Life Sciences Institute of Agricultural and Food
Economics (much.laszlo@uni-mate.hu; <https://orcid.org/0000-0002-4971-3832>)

² HUKNÉ DR. KISS Szilvia, főiskolai docens (college associate professor)

Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar | Budapest Business University,
Faculty of International Management and Business
(kiss.szilvia@uni-bge.hu; <https://orcid.org/0009-0000-1617-7220>)

³ VÁMOSI Tamás, MSc hallgató (MSc student)

Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar | Budapest Business University,
Faculty of International Management and Business (tamas.vamosi.00@uni-bge.hu)

⁴ ZARÁNDNÉ DR. VÁMOSI Kornélia (levelező szerző / corresponding author) egyetemi
docens (associate professor) | Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar
Budapest Business University, Faculty of International Management and Business
(vamosi.kornelia@uni-bge.hu; <https://orcid.org/0000-0003-2303-5102>)

were all rated as very motivating factors, but unfortunately the production of scientific value was not important for them. Based on our results, we recommend that, in addition to the involvement of academics, the involvement of fellow students should be given greater prominence. Therefore, we see the creation of a SRC demonstrator post, where the demonstrator is drawn from the target age group, as a useful approach. A demonstrator student would certainly help to reach and message channels such as Instagram and TikTok, which are not yet common in SRC communication. Based on the research, it would be worthwhile to differentiate the communication and focus of information towards students in each course and degree programme.

Keywords: *Institutional/National Student Research Conferences, participants, motivations*

JEL Codes: *A2, I2*

Absztrakt: A Tudományos Diákköri konferenciákon (TDK) résztvevő hallgatók számának növekedése érdekében jelen kutatás célja feltárni a hallgatói távolmaradás okait, és azon szempontokat, amelyek a részvételre motiválnák vagy demotiválnák őket. Kutatásunkban kvalitatív és kvantitatív módszereket egyaránt alkalmaztunk. Tíz, minimum 4,5-ös átlaggal rendelkező hallgatóval készítettünk interjút, majd a kvalitatív információk számszerűsítésére kérdőíves megkérdezést folytattunk 171 hallgató részvételével. Eredményeink alapján a megkérdezett hallgatók elsősorban az időhiánnyal és a nem megfelelő tájékozottságukkal magyarázták távolmaradásukat, és sajnos az érdektelenség is megfigyelhető volt. A hallgatókat elsősorban azok a szempontok motiválnák a TDK dolgozat megírására, amelyek kézzelfogható és lehetőleg azonnali előnyt jelentek a számukra. A demotivációs tényezők közül kiemelendő az időhiány, az egyetemi tanulmányaik mellett vállalt munkavégzés és az általuk szükségesnek ítélt információk hiánya. Az egyetemi, valamint a szakmai előrehaladásra vonatkozó szempontokat mind nagyon motiváló tényezőnek értékelték, ugyanakkor sajnos a tudományos érték előállítása nem volt fontos számukra. Eredményeink alapján javasoljuk, hogy az oktatók bevonása mellett mind nagyobb teret kapjon a hallgatótársak szerepeltetése is. Ezért hasznosnak látjuk a TDK demonstrátori poszt létrehozását, ahol a demonstrátor a célközönség korosztályából kerül ki. A demonstrátor hallgató segítségével minden bizonnyal könnyebben el lehetne érni és megfelelő üzenetekkel ellátni olyan, a TDK kommunikációban még kevésbé jellemző csatornákat, mint az Instagram és a TikTok. A kutatás alapján érdemes lenne az egyes képzéseken és szakokon a hallgatók felé különbséget tenni a kommunikációban és az információk súlypontjában.

Kulcsszavak: *TDK konferencia, résztvevők, motivációk*

JEL-kódok: *A2, I2*

Bevezetés

A világban és hazánkban is egyre nagyobb jelentőséget kap az új ismeretek tudományos disszeminációja. A tudományos publikációk készítése már nem csak a felsőoktatásban és a kutatóintézetekben, hanem a versenyszférában dolgozók számára is jelentőséggel bír. Az egyetemi hallgatóknak kiemelten fontos, hogy ösztönzést kapjanak a tudományos munkák és kutatások elvégzésére, illetve a tudományos projektben való közreműködésre. Ezen külön vállalt feladatok számos előnyt nyújthatnak számukra, mely az alaptanulmányaik mellett a későbbiek során hasznos készségeket és előnyöket biztosíthatnak. A munkaerőpiacon elvárt úgynevezett hard skillek, vagyis kemény készségek mellett egyre növekvő szerepet kapnak a soft skillek, amelyek a puha készségeket jelentik. E készségek fejlesztésére kiválóan alkalmas a Magyarországon meghonosodott Tudományos Diákköri (TDK) tevékenység (Zarádné Vámosi et al., 2022). A hallgatók ebben a tudományos, a világban egyedülálló hálózatban kiválóan elsajátíthatják a megkívánt, elvárt készségeket, ezáltal segítséget kapnak abban, hogy sikeresen tudjanak elhelyezkedni a munka világában.

A hazai egyetemeken működő TDK mozgalmak akadémiai képviselői elkötelezetten támogatják a hallgatókat a kutatási munka előkészítésében, módszereiben, megvalósításában, és irányt mutatnak számukra az így megszerzett tudás kamatoztatásában.

A tehetséggondozásnak nemcsak a tehetségek felfedezése és mentálása a célja, hanem azok megtartása is (Takácsné György et al., 2021). Annak ellenére, hogy az egyetemek TDK felelősei minden támogatást, valamint számos ösztönző és bevonzó programot biztosítanak hallgatóiknak, a folyamatosan növekvő intézményi és Országos Tudományos Diákköri Konferenciákon (OTDK) résztvevő hallgatói létszám ellenére további létszámnövekedés lenne ideális (Bán et al., 2023). A minőségi létszámnövekedés érdekében meghatározó fontosságú a motivációs és demotivációs tényezők feltérképezése és figyelembevétele. A TDK tevékenység, mint hazai kuriózum egyedülálló hallgatói tudományos hálózat, a magyar tudományos életben több hazai tudományos publikáció született ebben a témakörben, köztük a TDK történetét a kezdetektől 2020-ig leíró két mű (Anderle, 2011; Szécsi, 2021). Jellegéből fakadóan a nemzetközi szakirodalomban nem találhatóak a témában készített nem hazai szerzőktől származó tanulmányok.

Eredményeinkkel megalapozni kívánunk egy olyan későbbi vizsgálatot, amelyet nagyszámú hallgató bevonásával tervezünk megvalósítani több magyarországi egyetem közreműködésével. Jelen kutatás ezáltal hozzájárul a TDK-mozgalom, mint a hazai tehetséggondozás zászlóshajójának további erősítéséhez, sikeresebbé tételéhez. Vizsgálatunkban arra a kutatási kérdésre keressük a választ, hogy milyen okok miatt nem vesznek részt a hallgatók a TDK versenyen, és hogyan lehetne motiválni őket a részvételre.

A tanulmány szakirodalom feldolgozásában röviden bemutatjuk a TDK mozgalmat és a Budapesti Gazdasági Egyetemen (BGE), azon belül is a Külkereskedelmi Karon (KKK) zajló tehetséggondozást majd a motiváció és demotiváció jelentőségét a TDK tevékenységgel kapcsolatban. Az anyag és módszer fejezetben ismertetjük az alkalmazott kvalitatív és kvantitatív vizsgálati módszereket, az eredmények fejezetben pedig kutatásunk legfontosabb megállapításait. A következtetések fejezetben bemutatjuk tanulmányunk tudományos hozzájárulását, majd gyakorlati javaslatokat fogalmazunk meg a TDK mozgalomban résztvevők számára. Végezetül röviden összefoglaljuk kutatásunkat.

Szakirodalom-feldolgozás

A Tudományos Diákköri (TDK) tevékenység

A tudományos diákköri tevékenység az egyetemeken a tehetséggondozás egyik legmeghatározóbb formája. A hallgatók az oktatott tananyag alapján alapuló, de azon túlmutató önálló kutatást és tudományos munkát végeznek, melynek eredményét egy írásos műben foglalják össze. A kutatómunkát minden esetben legalább egy konzulens segíti, azonban a hallgatóknak lehetősége van arra is, hogy akár egyszerre több belső és külső konzulens is segítse a feladatok elvégzését. Az elkészült pályamunkákat a minden évben megrendezésre kerülő intézményi TDK Konferenciákon mutathatják be. A legjobb művek helyezésben és különdíjban is részesülnek, illetve jogot szerezhetnek a két évente megrendezésre kerülő OTDK Konferencián történő bemutatásra. A hallgatók TDK tevékenységük során számos előnyhöz juthatnak. A résztvevők szakmai és kutatói tapasztalatokat szerezhetnek, elsajátíthatják a helyes szakirodalmazás és hivatkozáskezelés módszereit, mindemellett megtaníttja őket a helyes érvelésre, a

kitartásra, a vitára és a vélemények elfogadására. Helyezés esetén a szakmai és az erkölcsi elismerés mellett pénzbeli jutalmazásban és plusz pontokban is részesülnek a résztvevők, melyet a tudományos ösztöndíj pályázatnál is tudnak érvényesíteni. A TDK tevékenység nemcsak a kutatói pályán maradónak jelent előnyt, hanem a versenyszféra szereplői is előszeretettel veszik figyelembe azt a jelentkező benyújtott önéletrajzában. TDK dolgozatot csapatban is írhatnak az érdeklődők, mindemellett nemcsak az egyetemek által ajánlott témákból, hanem a vállalatok képviselői által felajánlott témakörökből is. Egy sikeres TDK dolgozat elkészítése segíthet a kapcsolati tőke megalapozásában is, és akár olyan lehetőséget is nyújthat a hallgatónak, hogy az adott cég állást ajánljon számára. E tudományos munka hozzájárul számos olyan puha készség fejlesztéséhez, amely a LinkedIn 2024-es listájában megtalálható (Maiyaki, 2023). Az új kommunikációs technológiák, elsősorban az internet használata felgyorsította a tudomány területén is a modernizációt, mely lehetőséget adott a tudományos közösségek integrációjára. Az egyre kiélezettebbé váló nemzetközi és hazai gazdasági versenyben csak azok a felsőoktatási intézmények lehetnek sikeresek, melyek nyitottak az új gazdasági, társadalmi és kulturális igényekre, és képesek mind a módszereikben, mind az eszközeikben a minőségi megújulásra. A TDK ma már több, mint 70 éves múltja létrehozott olyan tudományos műhelyeket, ahol megvalósult a minőségi értelmiség képzése, valamint a tehetséggondozás legfontosabb zászlóshajóivá váltak. A TDK, mint sajátos magyar tudományos fórum a politikai, társadalmi és kulturális változások során is tudott fejlődni. A felsőoktatási törvény 1995-ös módosításánál került először jogszabályba a tudományos diákkör. A tehetséggondozás társadalmi elismertségét jelzi, hogy a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvényben megjelenik a tudományos diákköri tevékenység és az azt integráló Országos Tudományos Diákköri Tanács (OTDT) fontossága és szerepe. A 24/2013 Korm. rendelet pedig rendszerbe foglalta a tudományos diákkörök feladatait és céljait (Szécsi, 2021). A fiatal pályakezdő munkavállalók számára komoly hozzáadott értéket képviselhet egy TDK dolgozat elkészítése és egy konferencián történő bemutatása. A LinkedIn top 10 listában megtalálható legfontosabb puha készségek 2024-re vonatkozó listáját (Maiyaki, 2023) megnézve alátámasztást nyer az a tény, hogy a sikeres jelentkezés és a munkaerőpiacon történő elvárásoknak való magas szintű megfelelésre a felkészülés már az egyetem falai között történik. Koloszar et al. (2024) hasonlóképpen vélekednek, a hallgatók számára a készségeik fejlesztési

lehetősége motivációt is biztosít. A TDK dolgozat készítése során a hallgató képes legyen tömören és világosan megfogalmazni a gondolatait, tudjon csapatmunkában dolgozni, legyen konstruktív a konfliktusok kezelésében. Rendelkezzen kritikus gondolkodással és tudjon döntéseket hozni a változó körülmények között is. Egy csapatban elkészített TDK anyag segítséget nyújt az alkalmazkodóképesség fejlesztésére és abban, hogy a hallgató képes legyen a saját, illetve mások érzelmeit kezelni és megérteni. A dolgozat elkészítése során szükség van a kreatív gondolkodásra és az akár hirtelen felvetődő problémák hatékony megoldására. A határidők betartása és a munka megfelelő ütemezése segíthet a hallgatók időgazdálkodásának fejlődésében, míg a kreativitás olyan képesség, mely új lehetőségeket nyit meg, illetve a kísérletezésre ad jó alkalmat. Bár utolsó a listában a stresszkezelés, a mai rohanó világban a hallgatóknak számos elvárással kell szembesülniük, melyekkel meg kell küzdeniük és megfelelően kell reagálni rájuk (Maiyaki, 2023).

Tudományos Diákköri tevékenység a Budapesti Gazdasági Egyetemen, kiemelten a Külkereskedelmi Karon

Bán et al. (2023) bemutatják a magyarországi gazdasági felsőoktatásban a tudományos diákköri hálózat megvalósulását, elemzik a hallgatók és az egyetemi oktatók motivációit. Szerzők többfajta módszert is használtak, kérdőíves felméréseket, szakértői interjúkat és világlávázó részvételi technikát. Az oktatói és hallgatói motiváció hatását egy tízfokú Likert-skálán mérték és öt nyílt kérdést fogalmaztak meg. Az interjúkat online formában vezették, a válaszokat írásban szó szerint rögzítették. Csaknem 90 hallgatót kérdeztek meg a Budapesti Gazdasági Egyetem Karairól, eredményeik szerint holisztikus személyiségfejlesztésre kell törekedni, segíteni kell a hallgatók sikeres karrier építését, tehetségük kibontakoztatását miközben a munkaerőpiac igényeit is ki kell elégíteni. A tanulmány feltérképezi az oktatók és a hallgatók motivációját a TDK mozgalomban. A diákokat az elhivatott oktatókkal történő kooperáció, az oktatókat pedig a hallgatók fejlesztése és a mentorálás folyamata motiválja.

Az egyetemi mentorok, valamint a gyakorlati képzés szerepét és jelentőségét emeli ki tanulmányában Chrappán (2023) melyet a képzések gyakorlatorientáltságának fokozásával lehet elérni.

A Budapesti Gazdasági Egyetem dolgozói elkötelezettek a hallgatók tehetséggondozásában, az egyetem mindhárom Karán sikeresen működő TDK műhelyek végeznek tudományos munkát. E tudományos társulások

célkitűzései a tehetséggondozás, a résztvevők egyéni fejlesztése és új tudományos eredmények létrehozása. A Karok egymást támogatva, közös egyetemi TDT elnök vezetésével irányítják a kari TDK tevékenységeket. A kari képviselők törekednek az egységes eljárási rendre, mindemellett számos kari sajátosság is fellelhető. Az éves intézményi konferencia minden év őszén, novemberben kerül megrendezésre. Az eseményt a Karok forgó rendszerben, egymást váltva, de szorosán együttműködve szervezik meg. A TDK versenyre jelentkező és dolgozatot ténylegesen benyújtó hallgatók száma is folyamatosan nő az évek során. 2016-ban az intézmény egyetemmé vált és az akkor elfogadott kutatási stratégiák erőteljesen előmozdították az eredményességet. 2017-ben 58 dolgozat, 2019-ben már közel kétszer annyi (109), 2023-ban pedig már 159 dolgozat került benyújtásra az egyetemi konferencián. Egyedüli csökkenés 2020-ban következett be, mert a kutatási kedvet a Covid-19 járvány visszavetette, ebben az évben 104 dolgozattal vettek részt a hallgatók az online térben. Az éves intézményi TDK Konferenciákon sikeresen szerepelt hallgatók dolgozataikkal jogot szerezhetnek az országos megmérettetésen történő részvételre. Nemcsak a TDK Konferenciákon megjelenő hallgatók és a bemutatott dolgozatok száma mutat folyamatos növekedést, hanem az OTDK-ra javasolt dolgozatok száma is. Míg 2017-ben 19, addig 2021-ben már 66 dolgozatot javasoltak az OTDK-ra. A 2023-as évben pedig már 93 dolgozat bemutatására tettek javaslatot, amelyeket az országos megmérettetésen 2025-ben adhatnak elő a hallgatók (BGE, 2024).

A BGE mindhárom karának TDK műhelyeiben komoly munka folyik azért, hogy a hallgatókat mind nagyobb mértékben bevonják a TDK tevékenységbe és mind eredményesebb dolgozatok szülessenek. Ennek érdekében mindhárom kar TDT tisztségviselői rendszeresen indulnak pályázatokkal a Kulturális és Innovációs Minisztérium és a Nemzeti Tehetség Program által kiírt Tudományos Diákköri tevékenységet támogató pályázaton, melynek révén elnyert pénzügyi keretből a vizsgált időszakban is több nyertes pályázat valósulhatott meg a karokon. A pályázatok visszatérő elemei a tájékoztató és toborzó alkalmak, ahol többször lehetőség nyílt hallgatótársakkal történő tapasztalatcserére is. Többször került sor az elnyert pályázat keretében neves vendégelőadó meghívására és szakmai kirándulásra. A pályázati programok legfontosabb részét azonban mindhárom karon kétéves kivétel a tudományos munkára, dolgozatíráásra és a tudományos kutatás bemutatására szolgáló felkészítő kurzusok adják. Ezeknek a programoknak

köszönhetően az érdeklődő hallgatók az adott kar oktatóinak iránymutatásával jobban elmélyülhetnek egy-egy tudományterületben, a kvalitatív és kvantitatív kutatómódszertanban, fejlődhet tudományos íráskészségük, digitális kompetenciájuk és prezentációs képességük is. A tudományos kutatás iránt érdeklődő hallgatók későbbi szakmai pályafutását támogatják a pályázat keretében két karon is publikálásra került tanulmánykötetek, melyek az intézményi konferencián eredményesen szerepelt hallgatók munkáit tartalmazzák (BGE, 2024).

A Külkereskedelmi Kar 2019 és 2024 között négy nyertes pályázatot tudhat magáénak, amelyek keretet és anyagi lehetőséget is teremtettek a tudományos diákköri tevékenység elősegítésére és a támogatására szolgáló eseményeknek. A Kulturális és Innovációs Minisztérium, valamint a Nemzeti Tehetség Program által kiírt pályázatra benyújtott és támogatást nyert pályázatok a következők voltak: 2019: Meglátni és felkarolni, fiatal tehetségek nyomában; 2021: Kutass, fejlődj és szerezz életre szóló élményeket; 2022: Hozz ki a legtöbbet az egyetemi éveidből; 2023: Tudás-Élmény-Közösség. A pályázatok megvalósulása általában két szemeszter alatt történt, kivételt képez ez alól a 2019-es nyertes pályázat, amely a jelenléti programok pandémia okozta veszélyessége miatt elhúzódott, és három félév alatt valósulhatott meg.

Zarándné Vámosi et al. (2022) vizsgálták a Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar hallgatóinak tudományos diákköri aktivitását. Kutatásuk a 2017 és 2022 közötti időszakot ölelte fel, mely során három OTDK Konferencia (2017, 2019 és 2021) és öt intézményi konferencia került megrendezésre. Az intézményi konferenciák közül a 2020-as a Külkereskedelmi Kar szervezésében valósult meg. Igazán különlegesnek számít a 2020-as év, mivel a BGE TDK Konferenciák életében ez volt az első és az eddig egyedüli, amelyet a Covid-19 járvány miatt online formában kellett a Karnak megszerveznie. A kutatás eredményei azt mutatták, hogy a folyamatos növekedés mellett kulcsfontosságú volt a 2019-es év, mely évben a KKK TDT (Tudományos Diákköri Tanács) tisztségviselőiváltás keretében a stratégia és a kommunikáció is új lendületet kapott. A BGE Külkereskedelmi Kar vonatkozásában további kutatásokat végeztek Hukné Kiss et al. (2023) a hallgatók motiválhatóságára vonatkozóan. A kvalitatív vizsgálatból származó információkat tartalomelemzés módszerével elemezték. Eredményeik szerint a hallgatókat rendszeresen tájékoztatják a TDK tevékenység lehetőségéről, előnyként jelölték meg a résztvevők a komoly ismeretszerzést egy-egy szakmai területen, valamint a személyes kompetenciák, készségek fejlődését. A szakdolgozatíráshoz és a

sikeres karrier megkezdésének lehetőségéhez kötődnek a hallgatóknál az előny és a haszon domináns megjelenése. A hallgatói élményekhez tartozik a konferencia hangulata, az ottani beszélgetés, az eredményhirdetésre várakozás izgalma és az egy közösséghez tartozás élménye.

A Külkereskedelmi Karon a 2023-as évben a hallgatók felé történő kommunikációt szekunder és primer módon is vizsgálta a tudományos diákköri tevékenység vizsgálatára alakult kutatócsoport. Az első publikált tanulmányban (Kovács et al., 2023) áttekintették a 2019 és 2023 közötti időszakban alkalmazott kommunikációs megoldásokat, valamint kérdőíves megkérdezés segítségével rávilágítottak arra, hogy mely csatornák a legeredményesebbek a BGE Külkereskedelmi Karán a Tudományos Diákköri Konferencia népszerűsítésére. A korábban jellemző csatornák (TDK tájékoztató, honlap, TDK üzenőfal, Neptun üzenet, plakát) ugyan megmaradtak, de frissültek, új megjelenést kaptak, és megjelent a közösségi média felület, mint kommunikációs csatorna (Facebook oldal). Emellett tájékoztató marketing anyagok (rollup, szórólap, képes beszámolók, népszerűsítő kisfilmek) is készültek. A kutatás megállapította a személyes kommunikáció fontosságát (oktató, hallgatótárs), de emellett az alkalmazott online csatornák ismertségét is (Kovács et al., 2023). Szerzők kiemelik, hogy integrált módon érdemes az egyetemi hallgatókat elérni. A kutatócsoport szintén vizsgálta a hallgatók által javasolt TDK tevékenységgel kapcsolatos kommunikációs tartalmakat. Ennek alapján három domináns típust különítettek el, a tanulmányokhoz köthető előnyöket, a személyes fejlődést szolgáló előnyöket és az élményt, amelyet a folyamatban, illetve a konferencián való részvétel nyújt (Harsányi et al., 2023).

Az élményszerűségekre vonatkozóan tudományos kutatások nemcsak az intézményi konferenciákhoz kapcsolódóan készültek a közelmúltban, hanem az OTDK Konferenciákat követően is. A legutolsó kutatás a 2023-as Komárnoban megrendezett 36. OTDK Konferenciára vonatkozóan készült (Takácsné György et al., 2023). A résztvevők szabadszöveges válaszai alapján a hallgatók kiemelték az érdemi diskurzusokat, a tudományos, támogató légkört, az építő kritikát, melyet jelentős szakmai élményként éltek meg. A válaszok között gyakori volt a konferencián résztvevő és szervező személyek segítőkész hozzáállása, a konferencia jó hangulata, valamint a személyes kapcsolatépítés tereként is tekintettek a rendezvényre. A szervezés magas színvonalát is említették, külön kiemelve, hogy a megnyitóról és az eredményhirdetésről online közvetítés is volt, mely lehetőséget adott a hallgatótársak, barátok a távoli bekapcsolódására.

Motiváció és demotiváció a TDK tevékenységgel kapcsolatban

Zeynali et al. (2019) összefoglalásában a motiváció mindazoknak az ösztönzőknek az összessége, amely pozitívan befolyásolja egy adott viselkedés vagy cél megválasztását, és egyaránt magyarázhatja annak sikerét vagy sikertelenségét. A demotiváció a motiváció ellenpólusának, olyan negatív hatásnak tekinthető, amely csökkenti vagy mérsékli a szándék-, a viselkedés-, vagy a cselekvéssel kapcsolatos motivációt.

Mivel a felsőoktatásban jelenleg elsősorban az ún. digitális nemzedék, a Z generáció van jelen, érdemes néhány szóban kitérni a jellemzőikre. Belényesi tanulmányában a generáció erősségeként a logikus gondolkodást, gyorsaságot, kreativitást, ötletességet és tájékozottságot idézi, gyengeségként pedig a kényelmességet, spot figyelmi koncentrációt, a monotóniatúrés és kitartás hiányát, valamint a fegyelmezetlenséget. (Belényesi, 2018). Stohl (2021) az IKT eszközök gyakori használata mellett szintén említi a figyelemkoncentrációjuk, valamint tanulási hatékonyságuk csökkenését, a folyamatos közösségi média fogyasztást, az internetes tartalmak kritikai vizsgálatának elmaradását. A tudományos tartalmakat érintő kommunikációban a közösséghez tartozás, a visszacsatolás nagyon lényeges, ezért a közösségbe szerveződés egymás motiválását is elősegíti (Haffner-Kiss, 2022). Az egyetemi kurzusok során is lényeges, hogy a tartalom ne csak száraz formában, hanem figyelemfelkeltő eszközökön keresztül is megjelenítésre kerüljön (Harsányi et. al., 2023).

Az oktatásban résztvevők motivációját vizsgálva Molnár (2018) a motiváció összetevőiként a szükségleteket, motívumokat, hajtóerőt és az ún. arousalt összegezte, utóbbi az agykéreg általános aktivitási szintjét jelöli. A pszichológiai szükségletek közül a valahova tartozás igénye, a kompetens vagyok érzése és az autonómia iránti igény képezhet erős motivációs bázist. Gyakorlati megközelítésben Molnár (2018) kiemeli a differenciált tanulói igények felismerésének a jelentőségét, amelyhez igazodva választható a motivációs eszközök tárházából a legmegfelelőbb. Szerinte a motiváció és ösztönzés tulajdonképpen kommunikációként nyilvánul meg, a tanár személyiségéhez, a tanulandó tárgyhoz és a tanulóra szabva lehet a leghatékonyabban motiválni, ennek során a visszajelzés és az üzenet nagyon fontos.

Jármai et al. (2024) vizsgálták a fiatalabb és idősebb egyetemi hallgatók tanulási motivációit, céljuk a hallgató központú oktatás támogatása volt. Kutatásuk első részében görcső alá vették 1961-től 2009-ig a felnőtt-

kori tanulás motivációs elemeihez köthető elméleteket, modelleket. Megállapításuk szerint, amit a kutatási eredményeik is alátámasztottak, a felnőtt hallgatók tanulására vonatkoztatva az integratív modell egyesít több kutatói elképzelést. A felnőtt hallgatók tanulási motivációja változó intenzitású, megpróbálják előre felmérni a tanulás várható eredményeit, de emellett visszatekintenek az indítékokra és másodlagos motívumokra (ilyenek többek között az értékek, érdeklődés, kíváncsiság, önbecsülés). Ezek alapján folyamatosan értékeli és újra értékeli a tevékenységüket, szükség esetén módosítanak. Az eredményes tanulás sikerélményt nyújt, amely pozitív hatással van a hallgató személyiségére és jövőbeni motivációira.

Mindemellett fontos a támogató egyetemi környezet is. A motiváció, a kreativitás, a magasabb szintű teljesítmény támogató környezettel párosulva a felsőoktatásban a tehetséges hallgatók kiemelkedő teljesítményében jelenik meg (Olvasztó & Dajnoki, 2024). Ezt célozzák meg a korábban említett nyertes TDK pályázatok keretében szervezett szakmai kurzusok és egyéb szakmai előadások, programok. Koloszar et al., (2024) összefoglalják a hallgatók motivációs és demotivációs tényezőit a TDK tevékenységgel kapcsolatban. Az önmegvalósítás és érdeklődés azt jelenti, hogy saját maguk választhatnak kutatási témát, mely növeli a motivációt és emeli a választott vizsgálati terület iránti elköteleződést. A TDK dolgozat elkészítése és a munka által szerzett tapasztalatok pozitív irányban fejleszthetik a puha készségeiket, melyeket a munka világában a későbbiekben is tudnak hasznosítani. A kutatás szeretete mellett fontos a közösségi élmény és szolidaritás, a megmérettetések közösségi élménnyé alakulnak. A rendezvényeken való részvételnél a hallgatók olyan kihívásokat tapasztalnak, melyek fejlődésre biztatják őket. A hallgatók pozitív tapasztalatai, a díjak, az elismerések és a helyezések megszerzése fokozza a hallgatók elköteleződését és motivációját, mindemellett növeli az önbizalmukat. Összességében ezek a tényezők játszanak szerepet abban, hogy minél elkötelezettebben vegyenek részt a kutatásokban. Wimmer et al., (2021) is kiemelik kutatásukban, hogy a hallgatóknak az egyetem falain kívüli első szereplés és az eredményeik és a támogató, korrekt visszajelzések tovább is ösztönzik őket a későbbi tudományos munkákra.

Koloszar et al., (2024) a motivációs tényezők mellett rávilágítanak a visszafogó, demotivációs hatásokra is. A fokozott, sokszor teljesíthetetlennek tűnő elvárások a hallgatóknál stresszt okozhatnak, ami nagymértékben csökkenti a teljesítményt és az érdeklődést az önálló munka iránt. Ugyancsak demotiváló tényező lehet az, hogy a hallgatók nem kapnak

elég támogatást és információt sem a felsőoktatási intézmény irányából, sem személyes támogatást. A versenykörnyezet is fokozhatja a bizonytalanságukat és a kiélezett verseny a hallgatók között negatív érzeteket keltet. Annak ellenére, hogy témaválasztásukban szabad kezet és minden támogatást megkapnak, mégis a betartandó szabályozások és korlátok keretek közé szoríthatják őket, mely tényezők csökkentheti a kutatási kedvet.

A munkájuk elismerésének hiánya és a negatív visszacsatolások ugyancsak elvehetik a kutatási kedvüket. A hallgatók szempontjából meghatározó a feléjük irányuló kommunikáció stílusa és a bírálók hozzájuk való viszonyulása (Wimmer et al., 2021).

Anyag és módszer

A kutatás feltáró, kvalitatív szakaszában olyan hallgatókkal készítettünk interjút, akik már évek óta az egyetemen tanulnak, de még nem vettek részt TDK versenyen. Interjúalanyoknak olyan hallgatókat választottunk, akik minimum 4,5 tanulmányi átlaggal rendelkeznek, és képességeik alapján alkalmasak lennének akár az országos versenyre is kijutni. A 10 interjú lebonyolítására 2023 őszén, egyetemi helyszíneken került sor, az interjúk körülbelül 40-60 percig tartottak. A beszélgetésekről feljegyzéseket és anonim módon hangfelvételt készítettünk az interjúalanyok beleegyezésével, a hallgatók hozzájárultak a beszélgetések anonim módon történő felhasználásához. A kvalitatív módon feltárt információkat kvantitatív kutatásban számszerűsítettük. A kérdőívezésre 2024 év elején került sor, a kérdőív a LimeSurvey online felületen volt elérhető. A kérdőívet olyan másod- és harmadéves hallgatók tölthették ki, akiknek már több évben is lehetőségük lett volna részt venniük a TDK konferencián, de mégsem tették. A kérdőív kitöltése teljesen önkéntes és anonim volt, melyről tájékoztattuk a hallgatókat. Az interjúkészítés és a kérdőívezés a Külkereskedelmi Karon jóváhagyásra került. A kérdőívezés során a cél egy 200 kitöltésből álló minta elérése volt, amelynek megvalósítása nem sikerült, 171 hiánytalan kitöltést sikerült összegyűjtenünk. A minta nem volt reprezentatív.

A személyes beszélgetésekhez félig strukturált interjúvázlatot készítettünk, melynek első fő témaköre a hallgató általános egyetemi véleményére, egyéni céljainak megismerésére irányult. Az interjú második szakaszában a TDK-ról kapcsolatos ismereteiről érdeklődtünk, míg a harmadik és egyben utolsó szakaszban azt próbáltuk meg kideríteni, hogy az interjúalany miért nem vett még részt sohasem a konferencián, és milyen

tényezők motiválnák őt az indulásra. A kérdőív kérdéseit az interjúk eredményei alapján fogalmaztuk meg, a kérdőív elkészítésénél a minél gyorsabban kitölthető kérdőív biztosítása volt a fő célunk. A kérdőív elején tájékoztattuk a hallgatókat annak céljáról, és biztosítottuk őket arról, hogy nincsenek jó vagy rossz válaszok, majd 11 olyan okot soroltunk fel, ami miatt nem vettek részt a versenyen. A kitöltők egyszerre több választ is megjelölhettek. A kérdőív második részében 13, a TDK részvételre motiváló szempontot soroltunk fel, melyre 1-5 válaszlehetőséget biztosítottunk (1 = egyáltalán nem motiválna a TDK indulásra; 2 = kicsit motiválna; 3 = közepes mértékben motiválna; 4 = motiválna; 5 = nagyon motiválna).

Az interjúk kiértékelése szoftver nélküli tartalomelemzéssel történt. A kérdőív elemzése során a 13, a TDK részvételre motiváló szempont vizsgálatára a nem független és nem normál eloszlású változók miatt Friedman próbát végeztünk, majd post hoc tesztként Bonferroni korrekcióval számolt páronkénti összehasonlításokkal elemeztük a motivációk közötti különbségeket. A 13 motivációt adatredukciós eljárással is megvizsgáltuk. Az ordinális adatok és a belőlük származtatott skálák statisztikai értelmezése régóta vita tárgyát képezi. Egyes megközelítések szerint a Likert-skálák és az ordinális tételeik egyáltalán nem alkalmasak metrikus adatokat feltételező analitikai eljárások elvégzésére, és a nem parametrikus adatok parametrikusként való elemzése elfogadhatatlan (Ghosh et al., 2018; Jamieson, 2004). Azonban mivel a kérdőívben a válaszkategóriák egymást követő egész számokhoz kapcsolódtak, és a válaszkategóriákat verbális címkékkel is elláttuk, az ilyen összesített értékelési skálák folyamatos adatként kezelhetők (Harpe, 2015), ezért alkalmasak a főkomponens elemzésre. A főkomponens elemzés során varimax rotálást alkalmaztunk, a módszer teljesüléséhez a Kaiser-Meyer-Olkin mutató $> 0,7$, szignifikáns Bartlett-teszt, teljes magyarázott variancia $> 60\%$ feltételeket vettük figyelembe (Malhotra, 2016).

Eredmények

A kvalitatív vizsgálat eredményei

A kvalitatív vizsgálat célja azoknak az okoknak a feltárása volt, amelyek távol tartják a jó képességű hallgatókat a konferenciától, továbbá szerettük

volna megismerni azokat a szempontokat, amelyek a részvételre motiválnák őket. Az interjúleiratok feldolgozása alapján a részvétel elkerülésének okait négy dimenzióba tudtuk elkülöníteni, úgymint: „Érdektelenség”: a hallgató passzív módon viszonyul a TDK-hoz; „Információhiányhoz köthető akadályok”: a hallgató nem tájékozott kellő mértékben a rendezvényről; „Önértékelési akadályok”: a hallgató bizonytalan a saját képességeiben; „Időráfordítás jelentette akadályok”: a hallgató alapvetően pozitívan viszonyul a TDK-hoz, azonban nem tartja megvalósíthatónak azt. Fontos kihangsúlyozni, hogy az interjúalanyoknál ugyanakkor ezek a dimenziók nem különültek el élesen egymástól, különbségek csak a hangsúlyokon voltak. Az „Érdektelenség” és az „Információhiányhoz köthető akadályok” tényezőkhöz tartozó okok, kifogások gyakran kerültek együtt említésre, ami azt mutatja, hogy a rendezvényhez passzívan viszonyuló hallgatók nem igazán figyelnek oda az egyetemi kommunikációra. Az interjúk többi részében arról tájékozódunk a hallgatóktól, hogy milyen előnyök, szempontok motiválnák őket mégis a részvételre. Az alábbiakban a rendezvény elkerülésének okai alapján feltárt dimenziókat ismertetjük a lehetséges motivációkkal összekapcsolva.

„Érdektelenség”. Sajnos a tíz interjúalanyból háromnál a teljes érdekeltelenség volt megfigyelhető, számukra a rendezvény semmi olyat nem kínál, ami átlépné az ingerküszöbüket. *„Tudom, hogy létezik ez a TDK akármí, de nem gondolom, hogy nekem foglalkoznom kellene vele, úgyis hamarosan megszerzem a diplomámat, és így is majdnem kitűnő vagyok.”*. *„...nem látom, hogy miért érné meg nekem az a sok ráfordított munka. Mert gondolom, hogy kell vele dolgozni, ugye?...”*. *„Még nem jutott eszembe olyan téma, ami annyira érdekelne.”* Arra a kérdésre, hogy mi kellene ahhoz, hogy mégis induljanak a versenyen, a három passzív hozzáállású hallgató egyértelműen valamilyen kézzelfogható egyéni előnyt fogalmazott meg. *„...ha biztosan tudnám, hogy mondjuk a leendő munkahelyemen emiatt magasabb bért kapnék...”*; *„...az anyagi motiválás nem lenne rossz...”*; *„...pénzbeli jutalom...”*; *„...ha számítana a szakmai előmenetelben...”*.

„Információhiányhoz köthető akadályok”. A beszélgetések során több olyan okot is felsoroltak interjúalanyaink, amely azt mutatta, hogy annak ellenére, hogy az egyetem számos kommunikációs csatornán népszerűsíti a rendezvényt, ők mégsem elég tájékozottak. *„Hallottam róla, de nem igazán tudom, hogy miről szól, vagy hogy egyáltalán hogyan kell nekikezdeni ennek az egésznek.”*; *„Nehéz megfelelő információkat keresni.”*

Több hallgatónál is említésre került, hogy túl sok program elérhető számukra, ami a bőség zavarát jelenti. „...annyi program, előadás, workshop van, nem mindegyikre figyelek oda, azért más dolgom is van, sok a beadandó...”; „...rengeteg olyan levelet kapok, ami nem vonatkozik olyan téren rám jelenleg másodévesként, mint például szakdogásoknak vagy a gólyáknak való információk...”. A lehetséges motivációknál az információhiánnyal küzdő válaszadók a kommunikációs csatornákra hívták fel a figyelmet. „...ha az Instán, Tiktokon, vagy YouTube-on látnám, hogy ez valami menő dolog, akkor el tudnám dönteni, hogy jobban beleássam-e magam...” „...ha olyan hallgató reklámozna valamilyen egyetemi online felületen, aki nyert valamit ezen a versenyen...” „Talán több információ, nem csak e-mailek, mert azt senki nem olvassa”. A nem megfelelő tájékozottsági okok közé soroltuk még azok a válaszokat, amik a témával, vagy a konzulens személyével voltak kapcsolatosak. „...tudom, hogy van ilyen konferencia, mert ismerek olyat, aki indult tavaly, de fogalmam sincs, hogy mivel lehet ott egyáltalán részt venni, vagy hogy kitől kapok hozzá segítséget.”; „...több segítőkész tanár nem ártana...”.

„Önértékelési akadályok”. Az önbizalommal kapcsolatos akadályok jól körülhatárolhatóak voltak két interjúalánynál, de két másik hallgatónál is említésre kerültek. Ezek a hallgatók ódzkodtak a versenyhelyezettől, és félték attól, hogy esetleg rosszul szerepelnek. „...hiába vagyok jó tanuló, de azért ott idegen oktatók előtt más...”; „...szorongós vagyok...”; „...kevésnek érzem hozzá magam...”; „...mi van ha nem is érdekel senkit az a téma ami engem igen, és majd jól lehurrognak?...”. Ezen hallgatók esetében a kulcs a megfelelő oktatói mentorálás lenne. „...ha lenne olyan kurzus, ami erre felkészít, az sokat segítene.”; „...oktatói segítség...”; „...lehet olyat, hogy más adja elő helyettem?...”.

„Időráfordítás jelentette akadályok”. Ebbe a dimenzióba azokat az okokat soroltuk, amikor a hallgató vagy alapvetően pozitívan viszonyult a TDK-hoz (már amit tudott róla), vagy a beszélgetés során jött meg az érdeklődése, azonban mégsem tartotta megvalósíthatónak a részvételt. „...érdekelne ez az egész, meg biztos hasznos is, de nincsen rá időm, mert dolgozom.”; „...ez olyan sok plusz munkát igényelne, ami egyszerűen nem fér bele nekem, nincsen rá időm...”; „...egyetem mellett dolgozom és versenysportolok...”. Ezek az okok szinte mindegyik hallgatónál előkerültek függetlenül attól, hogy egyébként a melyik korábbi három ok volt nála hangsúlyos. A lehetséges motivációkra visszakérdezve egyrészt a több

szabadidőt választották (...ha lenne rá időm, belevágnék...”), valamint valamilyen személyes előny megszerzését (...ha biztosan tudnám, hogy a továbbtanulásban/munkában előnyt jelentene a részvétel, rászánám az időt...”); „...ha garantálnák vele, hogy beszámítható szakdogának...”).

A kvalitatív vizsgálattal megvalósítottuk azt a kutatási célt, hogy feltárjuk a hallgatók távolmaradásának leggyakoribb okait, és megismerjük azokat a szempontokat, amik a részvételre motiválnák őket. A kvalitatív kutatással feltárt információk számszerűsítésére kvantitatív vizsgálatot végeztünk, a kérdőívezésből származó eredményeket a következő alfejezetben ismertetjük.

A kvantitatív vizsgálat eredményei

A kérdőív első részében arra kerestük a választ, hogy miért nem vettek részt a megkérdezett hallgatók a TDK versenyen, egyszerre több választ is megjelölhettek. A legtöbbit említett akadályozó tényező az idő rövidsége volt, mellyel némileg összefügg a második leggyakoribb ok, a hallgatók munkavállalása (1. ábra). A kvantitatív elemzés eredményei számszerűen megerősítették az interjúk eredményeit, mely szerint a hallgatók körében probléma a munkavállalás miatti időgazdálkodás. Sajnos sok hallgatóra jellemző az érdektelenség, azonban az reménykeltő, hogy nagyon kevés olyan válaszadó volt, aki egyáltalán nem hallott a versenyről, vagy ne tudott volna megfelelő konzulenszt találni.

1. ábra: A TDK részvétel elkerülésének okai (említések száma, n=171)

Forrás: Saját szerkesztés, 2024

A kvalitatív vizsgálat eredményeinek tükrében 13 szempontot fogalmaztunk meg, amely a hallgatókat a TDK részvételre motiválná, a változók leíró statisztikáját és a változókra elvégzett főkomponens elemzés eredményeit az 1. táblázat tartalmazza.

1. táblázat: A hallgatókat a TDK részvételre motiváló szempontok leíró statisztikája, valamint a 13 szempontra elvégzett főkomponens elemzés eredményei, a főkomponensekhez tartozó, 0,5-nél magasabb töltési értékekkel és a belső konzisztenciát mérő Cronbach alfa mutatóval (N=171)

	Átlag rang	Átlag	Szórás	Medián	Módusz	Ferdesség	Csúcsosság	RTE (töltés)	HTE (töltés)
Szakdolgozatnak beadási lehetőség	9,42	3,98	1,14	4	5	-1,07	0,43	0,783	
Munkaerő piacon előny	9,49	3,95	1,09	4	5	-1,04	0,58	0,824	
Ösztöndíjak	9,16	3,91	1,16	4	4	-1,06	0,30	0,796	
Szakmai fejlődés	8,92	3,76	1,08	4	4	-0,84	0,24	0,756	
Tantárgyból megajánlott ötös lehetősége	8,48	3,67	1,19	4	4	-0,68	-0,30	0,616	
Mesterképzésre jelentkezésnél előny	7,64	3,44	1,32	4	4	-0,48	-0,80	0,713	
A valami új probléma megoldása	7,07	3,27	1,11	3	4	-0,31	-0,57	0,565	
TDK kurzus 3 kreditért	6,27	3,05	1,30	3	3	-0,16	-0,99	0,560	
Dicsőség	5,98	3,01	1,17	3	3	-0,10	-0,81		0,576
Maradandó létrehozása	5,67	2,89	1,14	3	3	-0,05	-0,82		0,751
Tudományos publikáció lehetősége	5,47	2,82	1,26	3	3	-0,01	-0,99		0,763
Szakmai diákszervek	3,82	2,25	1,17	2	1	0,46	-0,88		0,693
BGE reklámban megjelenés	3,62	2,12	1,25	2	1	0,76	-0,63		0,823
Cronbach alfa								0,903	0,852

Megjegyzés: 1 = egyáltalán nem motiválna; 2 = kicsit motiválna; 3 = közepes mértékben motiválna; 4 = motiválna; 5 = nagyon motiválna; RTE: rövidtávú előnyök főkomponens, HTE: hosszú távú előnyök főkomponens.

Forrás: Saját szerkesztés (2024)

A 13 motivációs szempontra elvégzett főkomponens elemzés feltételei teljesültek [KMO = 0,912, Bartlett teszt: ($\chi^2=1345,562$, $df=78$, $p<0.001$), teljes magyarázott variancia: 62,9%]. Az elemzés (1. táblázat) alapján a vizsgált szempontok két főkomponensre választhatóak szét, a megszerzhető rövid és hosszú távú előnyökre, melyben a rövidtávú előnyök lényegesen fontosabbnak bizonyultak. A rövidtávú előnyök főkomponenst 8, a hosszú távú előnyök főkomponenst 5 változó alkotta. A két dimenzió belső konzisztenciáját (valóban ugyanazt a jelenséget mérik-e az összevont változók) a Cronbach-féle alfa értékkel mértük, melynek meg kell

haladnia a 0,7-es határértéket (Cronbach, 1951), a vizsgálatban ez a feltétel is teljesült (1. táblázat). A Friedman próba alapján a 13 motivációs szempont között szignifikáns különbség volt [$\chi^2(df=13, N=17)=720,993, p<0.001$], a Bonferroni korrekcióval számolt páronkénti összehasonlítások segítettek az adatok jobb megértését. A post-hoc tesztek alapján nincsenek jelentős különbségek a rövidtávú előnyökhöz sorolható válaszok között, és a hosszú távú előnyökhöz sorolható válaszok között. Ugyanakkor szignifikáns különbségek jelennek meg a két dimenzióhoz (rövid és hosszú távú előnyök) tartozó válaszok között. A válaszok alapján a hallgatókat elsősorban azok a szempontok motiválnák a TDK dolgozat megírására, amelyek kézzelfogható és lehetőleg azonnali előnyt jelentenének a számukra. Az egyetemi (szakdolgozat, ösztöndíj, megajánlott ötös), valamint a szakmai (fejlődés lehetősége, munkaerő-piaci előny) előrehaladásra vonatkozó szempontokat mind nagyon motiváló tényezőnek értékelték, amelyet a medián és módusz értékek, valamint a negatív ferdeség is mutat. Válaszaik alapján a fiatal egyetemistákat a tudományos érték előállítása nem motiválja a TDK részvételre, ez a szempont a kvalitatív vizsgálatban résztvevő hallgatók számára sem volt fontos. A kvantitatív vizsgálat eredményei megerősítették az interjúk során feltárt információkat, mely szerint a hallgatók akkor vennének részt a TDK-n, ha az számukra szinte azonnal megtérülő előnyöket biztosítana.

Következtetések

Elméleti hozzájárulások

Jelen kutatás célja azon okok megismerése volt, amelyek miatt a hallgatók nagy része még mindig nem vesz részt a tudományos versenyen. Eredményeink egyrészt megerősítik a korábbi kutatásokat, másrészt fontos újdonosságokkal egészítik ki azokat, betöltve ezzel az azonosított kutatási rést. A tudománygondozásban tevékenyen dolgozó oktatók számára még mindig nagy kihívást jelent a hallgatók bevonása a TDK-ba, melynek fő okai a hallgatók tudománykommunikációs üzenetekkel kapcsolatos információbefogadási magatartása, valamint a munkaerő piaci aktív jelenlétük (Kovács et al., 2023). Kutatásunk megerősíti ezen megállapításokat, mely szerint a leggyakoribb ok a távolmaradásra az, hogy a hallgatók nem tudnak, vagy nem akarnak elég időt szánni a dolgozat elkészítésére. Ugyanakkor

empirikus eredményeink alapján úgy gondoljuk, hogy ez inkább egy kifogás a hallgatók részéről, melynek valódi oka abban keresendő, hogy a TDK részvétel rövidtávú előnyeivel nem feltétlenül vannak tisztában. Bán et al. (2023) kutatásukban rámutatnak a holisztikus személyiségfejlesztés fontosságára, a sikeres karrierépítés kibontakoztatásának elősegítésére, valamint a munkaerő piaci igények jelentette kihívásoknak történő megfelelésre. Eredményeink alapján a kutatásban részt vevő hallgatók számára a konferencia részvétel, és a jó helyezés elérése akkor hasznos, ha az egy megfelelő ugródeszkát jelent számukra a továbbtanulásban, vagy a munkaerőpiacon. A megfelelő intézményi, vagy kari szintű tájékoztatás, a TDK tevékenységet népszerűsítő programok hozzájárulnak a hallgatói aktivitás növekedéséhez és erősítik a hallgatói bevonódást (Zarándné Vámosi et al., 2022), azonban az olyan hosszú távú előnyök, mint a tudományos publikáció elkészítése, a maradandó mű elkészítése a hallgatókat kevésbé motiválja. Eredményeink alapján ezért ezen szempontok helyett a rövidtávon megszerezhető előnyökre érdemes helyezni a hangsúlyt az egyetemi kommunikációban, megerősítve ezzel Hukné Kiss et al. (2023) vizsgálatát, mely szerint a szakdolgozatíráshoz és a sikeres karrier megkezdésének lehetőségéhez kötődik a hallgatóknál az előny és a haszon domináns megjelenése. Hasonlóan vélekednek Olvasztó & Dajnoki, (2024) arról, hogy a szakdolgozat kiváltása, mint motiváló tényező jelentkezik a BA/BSc képzési szinten tanuló hallgatóknál.

Az egyetemisták felé történő kommunikációt az is megnehezíti, hogy számos forrásból igen nagy mennyiségű információt fogyasztanak, de jellemzően mindezt igen felületesen teszik. A megkérdezett egyetemisták elmondása alapján ugyan változó, de előfordul, hogy akár napi 5-6 levelet is kapnak a Neptunon keresztül. A megkeresések témája a legtöbbször a tanulmányaikkal összefüggő információkon kívül számos esemény, workshop esetleg szabadon meghallgatható előadás lehetősége. Sok esetben a postaládájukba érkezett üzeneteket olvasás nélkül törlik, mert a levél tárgya alapján úgy ítélik meg, hogy számukra a tartalma irreleváns. Figyelmük osztott és bár a többség úgy ítéli meg, hogy megfelelően tud prioritizálni az egyetemi megkeresések között, mégis nehezükre esik a nagy számú lehetőség közül megalapozottan választani. Mivel többen nehezebben tudnak prioritizálni az őket érő nagy mennyiségű információ között és nem minden esetben a számukra leginkább hasznos vagy szakmai fejlődésük szempontjából hosszabb távon kifizetődő, esetleg komolyabb mun-

kával járó lehetőségek mellett döntenek. Tanulási és sok esetben munkaidejük kötött, így a tudás iránt elkötelezett hallgatók komolyan megfontolják, hogy a maradék szabadidejüket mivel töltik. A Z generáció tagjaira jellemző a multitasking, vagyis egyszerre több tevékenységet végeznek párhuzamosan, több feladatot oldanak meg egyidőben és figyelmük megosztott. Az információátadásban komoly problémát jelenthet az is, hogy e generáció tagjai koncentrációs képességének időtartama igen lerövidült, így csak rövid és lényegre törő üzenetekkel lehet őket elérni. Eredményeink alapján a nagy mennyiségű megkeresés esetén már osztott a figyelmük, nem olvassák el figyelmesen a beérkező leveleket, sokszor egyéb tevékenységek mellett éri el őket az üzenet vagy ha túl hosszú egy e-mail, már végig sem olvassák. A digitális kor szülöttei otthonosan mozognak a digitalizáció világában, magas szinten kezelik az internet adta lehetőségeket és mindennapi kommunikációjuk főként az online térben történik (Papp-Váry, 2019). A hallgatók többsége az online térben történő információfelvételt választja, ezt tartja a leggyorsabb és a leghatékonyabb módszernek, ennek ellenére több megkérdezett hallgató a számos online formában megszerezhető információ mellett még mindig igényelné a TDK tevékenységgel kapcsolatos információk személyes átadását. A személyes találkozó során úgy érzik lehetőségük nyílna jobban megismerkedni a lehetőséggel, és kérdéseiket is könnyebben fel tudnák tenni a TDK-ra vonatkozóan. Fontos kérdés a helyes kommunikációs csatornák megválasztása.

Gyakorlati javaslatok

Kutatásunk alapján a következő gyakorlati változtatások vezethetnek eredményre. Mivel a TDK tevékenység népszerűsítésében a személyes kapcsolat nagyon fontos, az oktatók bevonása mellett mind nagyobb teret kell kapjon a hallgatótársak szerepeltetése is. A mai fiatalok hozzászórtak az azonnali visszajelzésekhez és jutalmazásokhoz internethasználati szokásaik következtében, így az elismerés iránti vágyuk felfokozott, és igen motiváló számukra. A sikeresen szereplő hallgatók kiemelése és a pénzbeli jutalmazás mellett, szakmai és erkölcsi elismerésük is elkezdődött, hiszen a toborzó alkalmakon már többször lehetőség nyílt sikeres, országos és intézményi konferenciákon eredményt elért hallgatókkal történő eszmecsere.

Emellett javasoljuk a TDK demonstrátori poszt létrehozását, ahol a demonstrátor a célközönség korosztályából kerül ki. Az egyetemisták generációjára jellemző, hogy szívesebben tájékozódnak évfolyamtársaiktól

és jobban megbíznak az általuk közvetített információkban, mint az oktatóktól származó üzenetekben. Továbbá a demonstrátor hallgató segítségével minden bizonnyal könnyebben el lehetne érni és megfelelő üzenetekkel ellátni olyan, a TDK kommunikációban még kevésbé jellemző csatornákat, mint az Instagram és TikTok. Megfontolandó a BGE Youtube csatornája mellett egy BGE TDK Youtube csatorna indítása is, vagy a jelenlegi csatornán több rövid videó elhelyezése a TDK tevékenységről. Eredményre vezethet még az egyetemen meglévő szakkollégiumokkal való szorosabb együttműködés is, hiszen a Tudományos Diákkörök mellett a szakkollégiumok az egyetemi tehetséggondozás fontos színterei.

Szintén segítené a hallgatók bevonását a 2. fejezetben leírt pályázatok megvalósulási idejének a növelése. Az elmúlt egy-két évben a pályázatok elfogadására általában az őszi félévben került sor, és így a programok nagyobb része a tavaszi félévben kellett, hogy megvalósuljon, ami egyfajta kínálati torlódást okozott a Külkereskedelmi Karon. Mivel a hallgatók információbefogadási magatartása megváltozott, a gyakori programokkal kapcsolatos információk elsikkadhatnak. Ezen felül a Budapesti Gazdasági Egyetemen az intézményi konferenciákra jellemzően november hónapban kerül sor, így a felkészítő és készségfejlesztő jellegű kurzusok az ezt megelőző felkészülési időszakban is nagyobb érdeklődésre tarthatnak számot.

A hallgatói visszajelzésekben több helyen is megjelent az oktatók, konzulensek szerepének fontossága. A hallgatók az egyetemen eltöltött évek ellenére is még mindig igénylik az erőteljes oktatói, konzulensi támogatást, mely nemcsak a TDK dolgozat megírása során fontos számukra, hanem már az azt megelőző és végig kísérő információs időszakban is. Javasoljuk még további workshopok szervezését, melyeket egy-egy tématerület oktatója vezet, bevonva közvetlen kollégáit, célozva az adott szak hallgatói felé, azonban egyetemi szinten meghirdetve, ezzel erősítve a Karok közötti szorosabb kapcsolatot és átjárhatóságot. A kutatás alapján arra is következtethetünk, hogy érdemes lenne az egyes képzéseken és szakokon a hallgatók felé különbséget tenni a kommunikációban és az információk súlypontjaiban. A FOSZK képzés hallgatói számára a mintatanterv alapján nem hirdethető 3 kredit értékű TDK kurzus, így számukra a felvételibé beszámítás és esetleg a megajánlott jegy vagy pluszpontok lehetősége lehet vonzó, míg BA-n a szabadon választható TDK kurzus teljesítése, szakdolgozat megalapozása és a későbbi felvételi pontszámok lehetnek mérvadóak. Az MA képzés hallgatóit pedig moti-

válthatja a PhD esetén a tudományos munka vagy későbbi publikációs lehetőségek mellett, hogy önéletrajzukban is figyelemfelkeltő lehet egy TDK helyezés.

A nagy mennyiségű Neptun üzenet okozta zaj feloldására célszerű lehet tematikus hónapokat kialakítani a TDK kommunikációban és úgy felépíteni a félév vagy akár az egész év tervét előre, hogy minden hónap kap egy kiemelt témakört a TDK tevékenységgel kapcsolatban. Az így felépített kommunikációhoz rendelt, a Z generáció számára megfelelő kommunikációs formákban és platformokon elhelyezett információk nagyobb eséllyel érhetnek célt az egyetemistáknál.

Összefoglalás

A Magyarországon meghonosodott Tudományos Diákköri (TDK) tevékenység, mint tudományos, a világban egyedülálló kezdeményezés jelentős szerepet tölt be a hazai tehetséggondozásban. Hozzájárul ahhoz, hogy a hallgatók olyan képességeket, készségeket fejlesszenek ki, amely által sikeresen tudnak elhelyezkedni a munka világában, függetlenül attól, hogy akadémiai vagy üzleti területen szeretnének dolgozni. Annak ellenére, hogy az egyetemek TDK felelősei minden támogatást és számos ösztönző és bevonó programot biztosítanak hallgatóiknak, a folyamatosan növekvő intézményi TDK Konferenciák és Országos Tudományos Diákköri Konferenciák (OTDK) résztvevői hallgatói létszáma ellenére további létszámnövekedés lenne ideális. Fontos megjegyezni, hogy a TDK nivóját meg kell őrizni, óvni kell a tömegesedéstől és csak a valóban tehetséges hallgatókat célszerű bevonni ebbe a mozgalomba. Michalkó et al. (2021) is kitérnek kutatásukban a hallgatói kiválóság fontosságára, mely a minőségi doktori képzés egyik jellemzője.

A minőség megőrzése mellett szükség van azon hazai kutatásokra, amelyek segítenek megérteni a hallgatói részvétel, illetve távolmaradás okait, valamint a hallgatói motivációkat. Jelen kutatásunkban azt vizsgáltuk, hogy a hallgatók milyen okok miatt nem vesznek részt a TDK konferencián, és hogy milyen szempontok motiválnák őket mégis a részvételre. Az empirikus vizsgálatban kvalitatív és kvantitatív módszereket egyaránt alkalmaztunk. Tíz, minimum 4,5-ös átlaggal rendelkező hallgatóval készítettünk interjút, majd a kvalitatív információk számszerűsítésére kérdőíves megkérdezést folytattunk 171 hallgató részvételével. Eredményeink alapján a megkérdezett hallgatók elsősorban az időhiánnyal és a nem

megfelelő tájékozottságukkal magyarították távolmaradásukat, és sajnos az érdektelenség is megfigyelhető volt. Kutatásunkban azt is vizsgáltuk, hogy a megkérdezett hallgatókat ugyanakkor mi ösztönözné mégis a részvételre. Eredményeink alapján a hallgatókat elsősorban azok a szempontok motiválnák a TDK dolgozat megírására, amelyek kézzelfogható és lehetőleg azonnali előnyt jelentek a számukra. Az egyetemi (szakdolgozat, ösztöndíj, megajánlott ötös), valamint a szakmai (fejlődés lehetősége, munkaerő-piaci előny) előrehaladásra vonatkozó szempontokat mind nagyon motiváló tényezőnek értékelték, ugyanakkor sajnos a tudományos érték előállítása nem volt fontos számukra. Mind a kvalitatív, mind a kvantitatív vizsgálatban résztvevő hallgatók akkor vennének részt a TDK-n, ha az számukra szinte azonnal megtérülő előnyöket biztosítana. Eredményeink alapján javasoljuk, hogy az oktatók bevonása mellett mind nagyobb teret kapjon a hallgatótársak szerepeltetése is. Ezért hasznosnak látjuk a TDK demonstrátori poszt létrehozását, ahol a demonstrátor a célközönség korosztályából kerül ki. A demonstrátor hallgató bevonásával a hallgatók elérése szempontjából hatékonyabb csatornák használatát lehetne alkalmazni. Ennek eredményeképpen a jelenleg kevésbé használt kommunikációs csatornák megfelelő üzenetekkel és eredményes gyakorlattal kerülnének felhasználásra. Az Instagram és a TikTok felületek kiépítésében, valamint hatékonyabb és hallgató fókuszú használata mellett, további videós tartalmak elkészítésében és a honlap tartalmának fejlesztésében is részt vehetne. Tevékenysége interaktivitást igényel, mely bizonyos feladatok esetében a hallgatókkal való közvetlen kapcsolattartást is magában foglalja.

A kutatás alapján érdemes lenne az egyes képzéseken és szakokon a hallgatók felé különbséget tenni a kommunikációban és az információk súlypontjaiban.

Limitációk és jövőbeni kutatási irányok

Jelen kutatás számos korláttal rendelkezik. A tehetséggondozással foglalkozó szakirodalmak szerint a hallgatók tudomány iránti fogékonysága, az akadémiai pálya vonzósága eltérhet mind a tudományterületek, mind az intézmények vonatkozásában. Kutatásunkban a Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Karának hallgatóit kérdeztük meg, ezért eredményeink nem általánosíthatóak hazai szinten. A kutatás limitációi elle-

nére úgy gondoljuk, hogy az eredményeink hozzájárulnak a hazai szakirodalom bővítéséhez, és jó kiindulási alapot szolgáltatnak egy nagyobb, több hazai intézményt érintő kutatás lefolytatásához.

Az azonosított korlátok alapján kutatásunk több irányba is folytatható. Érdekes lenne a kvalitatív vizsgálatokra (interjúk, fókuszcsoportok) nagyobb hangsúlyt fektetve feltárni, hogy a különböző intézmények, karok hallgatói miért nem vesznek részt a TDK konferencián. A jövőbeli kutatás ezeket a kvalitatív eredményeket figyelembe véve folytatódhatna egy nagymintás kérdőívvezéssel, amely lehetővé tenné az eredmények számszerűsítését, és összehasonlíthatóságát intézményi és kari szinten egyaránt. A kérdőív kitérhetne a vizsgálatban résztvevő hallgatók tanulmányi eredményeinek megismerésére, a konferenciától való távolmaradás okaira, és a lehetséges motivációkra, lehetővé téve ezáltal az esetleges összefüggések, vagy ok-okozati hatások feltárását. A jövőbeni kutatás elméleti kerete lehetne a 9M motivációs modell, a modell elemek közötti lehetséges kapcsolatok vizsgálatára a strukturális egyenletek modellezését javasoljuk.

Irodalomjegyzék

- Anderle, Á. (2011). A magyar tudományos diákköri konferenciák története (1951–2011). *Budapest, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.*
- Bán, E., Molnár, E. I., Jármái, E. M. és Vágány, J. B. (2023). Tehetség gondozás a magyar gazdasági felsőoktatásban: Fókuszban a Tudományos Diákköri Konferencia és a Közgazdaságtudományi Szekció. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 54(7-8): 105-120.
DOI: <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2023.07-08.08>.
- Belényesi, E. (2018). Új igények a tanulásban – avagy mit akar a digitális nemzedék? Belényesi, E., Budaváriné Béres, E., Molnár, K., Pallai, É., Stréhli-Klotz, G. (2018). Pedagógiai módszertani ismeretek a közszolgálati pályaaorientációs képzés oktatói számára. Budapest, NKE, 11-31.
URL: <https://tinyurl.com/mvwbxefw>
- Budapesti Gazdasági Egyetem (BGE). (2024). Tudományos Diákkör (TDK).
URL: <https://tinyurl.com/5335dwja>
- Chrappán, M. (2023). Felsőoktatási mentorok a tanárképzés új rendszerében. The Role of University Tutors in the New Teacher Education System. *Magyar Tudomány*, 184(2), 173–182.
DOI: <https://doi.org/10.1556/2065.184.2023.2.5>
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *psychometrika*, 16(3), 297-334.
DOI: <https://doi.org/10.1007/BF02310555>

- Ghosh, S. K., Burns, C. B., Prager, D. L., Zhang, L., & Hui, G. (2018). On nonparametric estimation of the latent distribution for ordinal data. *Computational Statistics & Data Analysis*, 119, 86-98.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.csda.2017.10.001>
- Haffner-Kiss A. (2022). Az ösztöndíj-pályázathoz kapcsolódó kommunikációs szokások vizsgálata a z és y generáció tagjainak körében. *Kultúratudományi Szemle*, 4(3-4), 125-134.
DOI: <https://doi.org/10.15170/KSZ.2022.04.03-04.08>
- Harpe, S. E. (2015). How to analyze Likert and other rating scale data. *Currents in pharmacy teaching and learning*, 7(6), 836-850.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cptl.2015.08.001>
- Harsányi, D., Hukné Kiss, Sz., Zarádné Vámosi, K., és Kovács, I. (2023). „Hogyan mondjam el neked?” – avagy milyen kommunikációs megoldásokkal érhetőek el az egyetemi hallgatók? In *Szemelvények a BGE kutatásaiból II. kötet*, Budapest.
DOI: https://doi.org/10.29180/978-615-6342-76-8_16
- Hukné Kiss, Sz., Zarádné Vámosi, K. és Kovács, I. (2023). Egyetemi hallgatók motiválhatósága tudományos diákköri tevékenységre. *Jelenkori Társadalmi és Gazdasági Folyamatok*, 18(Különszám), 231-245.
DOI: <https://doi.org/10.14232/jtgf.2023.kulonszam.231-245>
- Jamieson, S. (2004). Likert scales: How to (ab) use them? *Medical education*, 38(12), 1217-1218.
DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2929.2004.02012.x>
- Jármai, E. M., Keczer, G., & Bozsó, R. (2024). A fiatalabb és az idősebb hallgatók tanulási motivációi. *Közösségi Kapcsolódások - tanulmányok kultúráról és oktatásról*, 4(1), 94-114.
DOI: <https://doi.org/10.14232/kapocs.2024.1.94-114>
- Koloszár, L., Takácsné György, K. és Wimmer, Á. (2021). *Litera Oeconomiae III.: Válogatás a 35. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Közgazdaságtudományi Szekció első helyezett pályamunkáiból*.
DOI: <https://doi.org/10.35511/978-963-334-408-8>
- Koloszár, L., Wimmer, Á., György, K. T., & Mitev, A. (2024). Tournament rituals and experiential competence development in higher education: A case of a unique conference series. *The International Journal of Management Education*, 22(1), 100929.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2023.100929>
- Kovács, I., Zarádné Vámosi, K., Hukné Kiss, Sz. és Harsányi, D. (2023). „Oly távol vagy tőlem, és mégis közel” – (avagy) milyen kommunikációs csatornákon érhetőek el az egyetemi hallgatók. In *TEHETSÉG-DIÁKKÖR-KUTATÁS. Válogatás a BGE TDK konferencián helyezett hallgatók munkáiból Tanulmánykötet*, Budapest.
- Maiyaki, S. (2023). Top 10 Soft Skills You Need to Thrive in 2024.
URL: <https://tinyurl.com/5n6z947m>
- Malhotra, N. K. (2016). *Marketing research: An applied orientation, 7Th Edition*. Pearson.
- Michalkó, G., Havran, D., Galgóczi, E. és Petrovics, N. (2021). Doktori képzés 2.0: a hazai tudományos utánpótlás-nevelés verzióváltásának megszgyéjén. *Magyar Tudomány*, 182(4), 449-461.
DOI: <https://doi.org/10.1556/2065.182.2021.4.2>
- Molnár, K. (2018). Motiváció és ösztönzés. Belényesi, E., Budaváriné Béres, E., Molnár, K., Pallai, É., Stréhli-Klotz, G. (2018). Pedagógiai módszertani ismeretek a közszolgálati pályaeorientációs képzés oktatói számára. Budapest, NKE, 32-56.
URL: <https://tinyurl.com/mvwbxfw>

- Olvasztó, Z., & Dajnoki, K. (2024). TDK részvétel motivációi a Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjában résztvevő hallgatók körében. *Acta Medicinæ et Sociologica*, 15(38), 78-101.
DOI: <https://doi.org/10.19055/ams.2024.05/28/5>
- Papp-Váry, Á. (2019). Mi az a Z-generáció és hogyan szóljunk hozzájuk? Az influencerek (véleményvezérek) szerepe a fiatal célcsoport elérésében. *Beszédek könyve polgármestereknek*, 1-28.
URL: <https://tinyurl.com/267pw6fc>
- Stohl R. (2021). „Így neveld a sárkányodat!” – A Z generáció képzési és tanulási szokásairól. *Honvédségi Szemle: A magyar honvédség központi folyóirata*, 149(2), 116-127.
DOI: <https://doi.org/10.35926/HSZ.2021.2.9>
- Szécsi, G. (2021). *A megújulás műhelyei: a magyar tudományos diákköri konferenciák története (2011-2020)*. Akadémiai Kiadó.
DOI: <https://doi.org/http://doi.org/10.1556/9789634546672>
- Takácsné György, K., Kolozsár, L., & Wimmer, Á. (2021). Tehetséggondozás a tudományos diákköri mozgalom keretében–hallgatói vélemények a Közgazdaságtudományi Szekcióban. *Magyar Tudomány*, 182(4): 527-540.
DOI: <http://doi.org/10.1556/2065.182.2021.4.8>
- Takácsné György, K., Wimmer, Á. és Antalik, I. (2023). Tudományos diákköri tevékenység – „a TDK örök”. *Litera Oeconomiae III.: Válogatás a 35. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Közgazdaságtudományi Szekció első helyezett pályamunkáiból*, Komárno.
- Wimmer, Á., Takácsné György, K., Kolozsár, L., & Mitev, A. Z. (2021). Összemérni az összemérhetlent?–hallgatói tudományos diákköri teljesítmények értékelése az OTDK közgazdaságtudományi szekciójának tapasztalatai tükrében To compare the incomparable?–evaluation of students’ scientific performance based on the experiences of the economics section of the national conference of scientific students associations (OTDK). *Vezetéstudomány – Budapest Management Review*, 52(12), 51-66.
DOI: <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2021.12.06>
- Zarándné Vámosi, K., Hukné Kiss, Sz. és Kovács, I. (2022). TDK és KKK. Hallgatói aktivitás a Tudományos Diákkörben In *TDK Körkép. Fiatal kutatók legújabb eredményei. Tanulmánykötet*. Budapest: Budapesti Gazdasági Egyetem.
URL: <https://tinyurl.com/ms25vknw>
- Zeynali, S., Pishghadam, R., & Fatemi, A. H. (2019). Identifying the motivational and demotivational factors influencing students’ academic achievements in language education. *Learning and Motivation*, 68, 101598.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lmot.2019.101598>